

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU
50-224 Wrocław, pl. Strzelecki 25
tel.(071) 323 63 80, fax (071) 323 63 98
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61-15/2014/WS

Wrocław, .30. grudnia 2014 r.

POSTANOWIENIE Nr RWR 222 /2014

Na podstawie art. 49 ust. 1 i art. 101 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (tj. Dz. U. nr 50, poz.331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

wszczyna się z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez **AXA Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie**, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na :

1. stosowaniu we wzorcach umów ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi opłat z tytułu rozwiązania umowy ubezpieczenia (w przypadku indywidualnych umów ubezpieczenia) albo odpowiednio opłat z tytułu rezygnacji z ubezpieczenia (w przypadku ubezpieczeń grupowych), które pobierane są z tytułu wypłaty wartości polisy lub wypłaty części wartości podstawowej polisy, ze środków pieniężnych zgromadzonych przez konsumentów na właściwych rachunkach co może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.), a tym samym może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów,
2. stosowaniu we wzorcach umów ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi mechanizmu opartego na ustalaniu wartości wykupu polisy w oparciu o tzw. wskaźnik wykupu, w związku z rozwiązaniem przez konsumenta umowy ubezpieczenia (w przypadku indywidualnych umów ubezpieczenia) albo odpowiednio w związku z rezygnacją przez konsumenta z ubezpieczenia (w przypadku ubezpieczeń grupowych), który to mechanizm obciąża środki pieniężne zgromadzone przez konsumentów na właściwych rachunkach, co może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.), a tym samym może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

UZASADNIENIE

1. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadził pod sygn. akt RWR 403-10/2012/WS postępowanie wyjaśniające, dotyczące oferowanych przez ww. Spółkę umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. W wyniku ww. postępowania ustalono, iż ze względu na sposób ustalania wysokości przeznaczonych do wypłaty konsumentów środków w razie rozwiązania umów ubezpieczenia na skutek ich wypowiedzenia, można je podzielić na dwie zasadnicze grupy, tj.:

a) umowy indywidualnego lub grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, w których niedokonywano zwrotu konsumentom – stronom umów, całości lub znacznej części zgromadzonych przez nich środków, pochodzących z wpłat składek (składki podstawowej i dodatkowej), na skutek pomniejszenia tych środków o tzw. opłaty likwidacyjne;

b) umowy indywidualnego lub grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, w których ustalano wartości wykupu polisy w oparciu o tzw. wskaźnik wykupu;

2. Produkty, które Spółka posiadała w ofercie są to z założenia długoterminowe ubezpieczenia na życie, zawierające zarówno element ochronny (ubezpieczenie na wypadek śmierci) jak i oszczędnościowy (składka inwestowana w ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe). Umowy ubezpieczenia zawierane są z reguły na czas nieokreślony, przy założeniu długoterminowego horyzontu inwestycyjnego. Elementem umowy w sytuacji, gdy następował wykup wartości polisy na skutek wypowiedzenia umowy, był obowiązek zapłaty opłaty likwidacyjnej, wskazanej w Tabeli Opłat i Limitów.

W ubezpieczeniach indywidualnych w produktach ze składką opłacaną regularnie, opłata likwidacyjna stanowiła iloczyn wskaźnika określonego w Tabeli Opłat i Limitów oraz łącznej wysokości składki podstawowej należnej za pierwszy rok polisy (np. § 44 OWU Plan Inwestycyjny Systematicus, Plan Inwestycyjny Regularian, Plan Inwestycyjny Axa ze składką regularną, Plan Inwestycyjny Axa Plus i Plan Inwestycyjny Axa Premia) z zastrzeżeniem, że w przypadku wypłaty części wartości podstawowej polisy opłata likwidacyjna jest pobierana w proporcji, w jakiej kwota części wartości podstawowej polisy pozostaje w dniu naliczenia opłaty likwidacyjnej do wartości podstawowej polisy.

W ubezpieczeniach indywidualnych w produktach ze składką opłacaną jednorazowo (np. Plan Inwestycyjny Axa ze składką podstawową opłacaną jednorazowo), opłata ta jest określona procentowo w stosunku, w jakim w dniu jej naliczenia pozostaje do wypłaty wartości podstawowej polisy lub odpowiednio do wypłaty części wartości podstawowej (§ 36 ust. 3 OWU).

W ubezpieczeniach grupowych ze składką opłacaną regularnie oraz ze składką opłacaną jednorazowo opłata likwidacyjna określono została w analogiczny sposób.

Przykładowa konstrukcja opłaty likwidacyjnej indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną regularnie :

„12. Opłata likwidacyjna

Rok polisy

1

2

3

4

Wysokość opłaty likwidacyjnej

2,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy*

2,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy*

1,5 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy

1,5 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy

5	1,5 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
6	1,4 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
7	1,2 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
8	1,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
9	0,8 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
10	0,6 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
11	0,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy

* Jeżeli wartość podstawowa polisy jest niższa od należnej opłaty likwidacyjnej, Towarzystwo pobiera opłatę likwidacyjną w wysokości wartości podstawowej polisy."

Przykładowa konstrukcja opłaty likwidacyjnej indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną jednorazowo:

„9. Opłata likwidacyjna

1) Dla wariantu I

Rok polisy

1	8%
2	7%
3	6%
4	5%
5	4%
6	3%

2) Dla wariantu II

Rok polisy

	Wysokość składki w tys. zł			
	<i>Do 100</i>	<i>powyżej 100 do 250</i>	<i>powyżej 250 do 500</i>	<i>powyżej 500</i>
1	7%	6%	5%	4%
2	4%	3%	2%	1%

Przykładowa konstrukcja opłaty likwidacyjnej grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną regularnie :

„12. Opłata likwidacyjna

Rok polisy

	Wysokość opłaty likwidacyjnej
1	2,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy*
2	2,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy*
3	1,5 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
4	1,5 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
5	1,5 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
6	1,4 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
7	1,2 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
8	1,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
9	0,8 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
10	0,6 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy
11	0,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy

* Jeżeli wartość podstawowa polisy jest niższa od należnej opłaty likwidacyjnej, Towarzystwo pobiera opłatę likwidacyjną w wysokości wartości podstawowej rachunku"

(np. grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną mPortfel Aktywny Portfel Funduszy PLUS oraz grupowe ubezpieczenie na

życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną Aktywny Portfel Funduszy Program Regularnego Oszczędzania).

Przykładowa konstrukcja opłaty likwidacyjnej grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną jednorazowo:

„7. Opłata likwidacyjna

Rok ochrony

1	6,5%
2	6%
3	3,5%
4	2,0%

(np. grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną jednorazowo Aktywny Portfel Funduszy, grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną jednorazowo Aktywny Portfel Funduszy BRE Wealth Management, grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną jednorazowo Portfel - Aktywny Portfel Funduszy)

Produkty zawierające opłaty likwidacyjne, przykładowo :

Indywidualne ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym :

- 1) Plan Inwestycyjny AXA ze składką regularną w ramach promocji "PI AXA dla pracowników i współpracowników AXA,
- 2) Indywidualne ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi Złoty Środek
- 3) Ogólne warunki umowy dodatkowej z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi do Planu Ochronnego AXA
- 4) Plan Inwestycyjny AXA Progres
- 5) Plan Inwestycyjny AXA ze składką jednorazową
- 6) Plan Inwestycyjny AXA ze składką regularną
- 7) Plan Inwestycyjny AXA Premia
- 8) Plan Inwestycyjny Profit ze składką jednorazową
- 9) Plan Inwestycyjny Profit ze składką regularną
- 10) Plan Inwestycyjny AXA ze składką jednorazową dla sieci sprzedaży Expander Sp. z o.o.
- 11) Plan Inwestycyjny AXA ze składką regularną dla sieci sprzedaży Expander Sp. z o.o.
- 12) Plan Inwestycyjny VIP
- 13) Plan Inwestycyjny Regularian
- 14) Plan Inwestycyjny Elitarian,
- 15) Plan Inwestycyjny Systematicus
- 16) Plan Inwestycyjny Generator .
- 17) Plan Inwestycyjny AXA Plus

Grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym :

- 1) Aktywny Portfel Funduszy Program Regularnego Oszczędzania
- 2) mPortfel Aktywny Portfel Funduszy PLUS
- 3) mPortfel – Aktywny Portfel Funduszy
- 4) Aktywny Portfel Funduszy
- 5) Aktywny Portfel Funduszy BRE Wealth Management

- 6) grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką inwestycyjną opłacaną jednorazowo

Produkty te nie znajdują się aktualnie w ofercie Towarzystwa, jednak umowy realizowane są w oparciu o kwestionowane wyżej zapisy. Do 31 października 2011 r. wycofano pięć produktów, do 31 grudnia 2011 r. wycofano kolejne pięć produktów, do 31 marca 2012 r. wycofano cztery produkty, do dnia 1 kwietnia 2013 r. wycofano sześć produktów, do 20 grudnia 2013 r. – jeden, do 1 lipca 2014 – jeden. Jedynie jeden produkt (Plan Inwestycyjny AXA ze składką regularną w ramach promocji "PI AXA dla pracowników i współpracowników AXA) oferowany jest nadal.

W latach 2013 – 2014 spośród ww. produktów zawierających opłatę likwidacyjną Towarzystwo oferowało m.in. Plan Inwestycyjny Elitarian, Plan Inwestycyjny Generator, Ogólne warunki umowy dodatkowej z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi do Planu Ochronnego AXA, Aktywny Portfel Funduszy BRE Wealth Management i in.

3. Wypłata wartości wykupu – wskaźnik wykupu

Zgodnie z obowiązującymi aktualnie produktami Towarzystwa, wprawdzie nie zawiera ono już praktycznie umów zawierających opłaty likwidacyjne (choć dalej rozlicza takie umowy), jednak posiada produkty zawierające tzw. wskaźnik wykupu, mogący mieć podobny charakter. Zgodnie z OWU (np. Plan Inwestycyjny Multi 5-15, Plan Inwestycyjny Multi Prestiż 5-15), począwszy od drugiej rocznicy polisy, Ubezpieczający ma prawo dokonać wypłaty wartości wykupu. Do wyliczenia kwoty wypłaty wartości wykupu stosowany jest wskaźnik wykupu. Wartość wykupu składa się z dwóch składników :

- 1) iloczynu wartości podstawowej polisy i wskaźnika wykupu,
- 2) wartości dodatkowej polisy.

Przykładowa konstrukcja wskaźnika wykupu dla indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną regularnie:

Rok polisy :	Wskaźnik wykupu :
3.	- 20 %
4.	- 40 %
5.	- 70,0 %
6.	- 70,0 %
7.	- 70,0 %
8.	- 70,0 %
9.	- 70,0 %
10.	- 70,0 %
11.	- 70,0 %
12.	- 75,0 %
13.	- 80,0 %
14.	- 84,0 %
15.	- 88,0 %
od 16. do 19.	- 99,5 %
od 20.	- 100,0 %

Z zastrzeżeniem, iż po 15. Roku polisy i zakończeniu przez Ubezpieczonego 65 lat (po łącznym spełnieniu warunków) – wskaźnik wykupu wynosi 100% (Plan Inwestycyjny Multi 5-15, Plan Inwestycyjny Multi Prestiż 5-15).

W zależności od produktu, wysokość tego wskaźnika może ulec zmianie w odniesieniu do roku polisy.

Przykładowa konstrukcja wskaźnika wykupu dla indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną jednorazowo:

„Wskaźnik wykupu.

Rok polisy

1	90,5%
2	92,5%
3	95,5%
4	97,5%
od 5.	100.0%

(ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną jednorazowo db Invest Benefit). Poszczególne produkty indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką opłacaną jednorazowo mogą różnić się zarówno okresem, za jaki naliczany jest wskaźnik wykupu jak również jego wysokością.

Towarzystwo posiada w swojej ofercie 32 produkty zawierające w swojej konstrukcji wskaźnik wykupu. Produkty te zostały wprowadzane sukcesywnie do oferty Towarzystwa w latach 2011 – 2014. Są to produkty :

Indywidualne ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym :

- 1) Plan Inwestycyjny Multi 5-15
- 2) Plan Inwestycyjny Multi Prestiż 5-15
- 3) Plan Inwestycyjny Multi ze składką regularną
- 4) Plan Inwestycyjny Multi ze składką jednorazową
- 5) Plan Inwestycyjny Multi Prestiż
- 6) Plan Inwestycyjny Selekt
- 7) Plan Inwestycyjny Selekt Prestiż
- 8) Plan Inwestycyjny Multi Progres
- 9) Plan Inwestycyjny Multi Generator
- 10) Plan Inwestycyjny Multi Elitarian
- 11) Plan Inwestycyjny 101% Dalej i Więcej
- 12) Plan Inwestycyjny Multi Duo
- 13) Plan Inwestycyjny Selekt Demi
- 14) Plan Inwestycyjny Selekt Demi Prestiż
- 15) Plan Inwestycyjny Multi Demi
- 16) Plan Inwestycyjny Multi Demi Prestiż
- 17) Plan Inwestycyjny Selekt 6
- 18) Plan Inwestycyjny Multi 6
- 19) Plan Inwestycyjny Atut
- 20) Plan Inwestycyjny Supra
- 21) Plan Inwestycyjny Supra Prestiż
- 22) db Invest Benefit
- 23) db Inwestuj w Przyszłość - Siła Oszczędzania
- 24) Plan Inwestycyjny FIZ Portfolio
- 25) Plan Inwestycyjny Regularian Prestiż

W tej grupie produktów jedynie Plan Inwestycyjny FIZ Portfolio został wycofany z obrotu z dniem 29 marca 2013 r.

Grupowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym :

- 1) Kapitałny Plan
- 2) Plan Inwestycyjny Selekt dla klientów Idea Bank S.A.
- 3) Plan Inwestycyjny Selekt Prestiż dla klientów Idea Bank S.A
- 4) Plan Inwestycyjny Multi dla klientów Idea Bank S.A.
- 5) Plan Inwestycyjny Multi Prestiż dla klientów Idea Bank S.A
- 6) Plan Inwestycyjny Multi dla klientów NOBLE Securities S.A.
- 7) Plan Inwestycyjny Multi Prestiż dla klientów NOBLE Securities S.A.

W tej grupie produktów jedynie produkt o nazwie Kapitałny Plan oferowany jest nadal (pozostałe zostały wycofane z oferty Towarzystwa w okresie od 13 września 2012 r. do 1 lipca 2013 r.).

4. Dokonując wstępnej oceny prawnej stosowanych opłat likwidacyjnych i ustalania wartości wykupu w oparciu o tzw. wskaźnik wykupu (działania opisane w pkt I sentencji niniejszego postanowienia) należy podnieść, iż działania te mogą stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.), a tym samym mogą stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie (...) stanowi, że zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Z kolei art. 24 ust. 2 wskazuje, że „przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy”. Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Powołany art. 24 ust. 2 zawiera przykładowe wyliczenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zaliczając do nich m.in. w pkt. 3 czyny nieuczciwej konkurencji, godzące w interesy konsumentów.

Powołany art. 3 ust. 1 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji wskazuje, że *czynem nieuczciwej konkurencji, jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta*. Pod pojęciem „klienta” należy również rozumieć konsumenta w rozumieniu ustawy o ochronie (...) (por. wnioski wynikające z wyroku SOKiK w Warszawie z dnia 20 lutego 2007 r. sygn. akt XVII AmA 95/07. Przepis ten stanowi tzw. klauzulę generalną, odsyłającą do systemu ocen i norm pozaprawnych – „dobrych obyczajów”. W ocenie Prezesa UOKiK może naruszać dobre obyczaje niedokonywanie zwrotu konsumentom – stronom umów indywidualnych **lub grupowych** ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, całości lub znacznej części zgromadzonych przez konsumentów środków, pochodzących z wpłat składek (składki podstawowej i dodatkowej), na skutek stosowania tzw. opłaty likwidacyjnej lub ustalania wartości wykupu polisy w oparciu o tzw. wskaźnik wykupu.

Powyżej opisane działanie **AXA Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie** może zatem stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Na postanowienie niniejsze zażalenie nie przysługuje

Otrzymuje:

AXA Życie
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Chłodna 51
00 – 867 Warszawa